

DZIEŃ FLAGI W POLSCE

TRADYCJE MIĘDZYNARODOWE, FORMY POPULARYZACJI

Badania weksylologiczne dotyczące historii, roli i znaczenia Dnia Flagi Narodowej (DFN) w poszczególnych państwach podjęto w trzech zakresach.

1. Analizy uroczystości DFN w Europie i USA.
2. Wydarzeń i inicjatyw ogólnokrajowych instytucji państwowych i organizacji pozarządowych.
3. Wniosków z form popularyzacji flagi narodowej i komentarzy dotyczących różnic między prawodawstwem międzynarodowym a stanem legislacji w Polsce.

Badano uroczystości Dnia Flagi w 64 państwach. Usystematyzowano DFN wg polskiej nazwy państw, odnotowując fakty związane z DF w omawianych krajach. Polska, podobnie jak wiele państw świata, tworzy flagowe tradycje i zabiega o stosowny i widowiskowy ceremoniał dla obchodów DFN. Dzień Flagi RP ustanowił Prezydent RP Ustawą z 20.02.2004. Odnotowano nowe, coroczne inicjatywy w zakresie eksponowania flagi RP i barw biało-czerwonych. Mają one charakter centralny i ogólnokrajowy, prowadzony przez instytucje państwowe i organizacje pozarządowe dla popularyzacji znaku zaszczytnego - flagi narodowej i barw biało-czerwonych. Flaga RP jest symbolem zaszczytnym, nie tylko elit i wybranych osób, ale każdego Polaka i każdej osoby, która szanuje i raduje się z polskich barw narodowych.

Popularyzacja flagi narodowej w Europie i Ameryce Płn. ma formy historyczno-protokolarne, wyraziste i nowoczesne. Analizą objęto zapisy medialne w 51 państwach² i źródła badawcze zapisane w ośmiu językach: angielskim, czeskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, polskim, rosyjskim i włoskim. Badania wzbogaciły komentarze weksylologów amerykańskich i europejskich kierujących narodowymi instytucjami naukowymi i popularyzującymi wiedzę o flagach³.

---

¹ Autor 26.10.1978 założył w Warszawie Centrum Flagi Ziemi (CFZ); Fédération International des Association Vexillologiques (FIAV), utworzono w Szwajcarii w 1967; Polskie Towarzystwo Weksylologiczne (PTW) powstało w Warszawie 10.10.1992; CFZ i PTW są członkami FIAV od 1995.

² Informacja o partnerach, do których skierowano korespondencję dot. DFN stanowi załącznik nr. 1

³ Autor prosił 51 narodowych członków FIAV, o odpowiedzi na pytania, komentarz dotyczący historii, funkcjonowania i badań dotyczących znaczenia DFN w kraju ich statutowej działalności.

Konkluzje indywidualne i wnioski poznawcze z poszczególnych organizacji flagoznawczych agregowano, gdy miały charakter powtarzalnej analogii.

Komentarz o stanie legislacji DFN wynika z narodowych aspektów prawnych. Źródłowe, normatywne akty prawne dla DFN występują częściej w monarchiach niż w demokracjach. Ceremoniał i uroczystości DFN są także rezultatem tradycji narodowej i obyczaju społecznego połączonych dla kultywowania szacunku wobec symboli i znaków zaszczytnych. Diagnozy sformułowano na podstawie:

- a. Ogłoszonych aktów prawa stanowionego,
- b. Literatury historycznej,
- c. Publikacji edukacyjnych, informacyjnych i promocyjnych wydanych przez rządy, wyspecjalizowane agencje państwowe i instytucje życia publicznego;
- d. Interpretacji aktów prawnych i egzegezy wtórnej dzieł cytowanych;
- e. Przekazów medialnych państw, w których obchodzono narodowe Dni Flagi.

Poglądy, opinie i sugestie międzynarodowe podano w przekładzie, po ingerencji redakcyjnej. Tłumaczy to strukturalną i stylistyczną wieloaspektowość i różnorodność⁴. Pozycja w tabeli wynika z hierarchii partnerstwa z Polską. Omówiono DFN w państwach UE i członkowskich NATO, które do UE nie należą. Trzecią grupę stanowią państwa członkowskie ONZ, poza UE i NATO, z którymi Polska rozwija stosunki dyplomatyczne.

DZIEŃ FLAGI – PERSPEKTYWA GLOBALNA

Weksylografia⁵ odnotowuje **268** flag państwowych i społeczności narodowych o niezależność zabiegających. Ich repartycja przedstawia się następująco:

192 - flagi 192 państw członków ONZ;

1 - flaga Państwa Watykańskiego;

9 – flag to symbole państw nieuznawanych, oficjalnie - przynajmniej przez jedno z państw członkowskich ONZ;

66 - flagi to symbole terytoriów zależnych, które używają własnego wzoru flagi, innego niż wzór flagi państwa, od którego zależą.

Wśród 193 niezależnych państw świata **Dzień Flagi** jest odnotowany w kalendarzu 64 państw. Dokumenty prawne tych państw określają charakter DFN i regulują zakres

---

⁴ Otrzymałe odpowiedzi pochodziły od organizacji, które w kraju swej działalności mają DFN.

⁵ Dział nauki o flagach, opisujący weksylia - bandery, chorągwie, flagi, sztandary i proporce, od strony ich materialnego powstania, użytych symboli i znaczeń zawartych na obiektach. *Weksylogię*, jako termin nowej dyscypliny naukowej do współczesnego języka wprowadził w 1958, Amerykanin Whitney Smith. Do języka polskiego termin wprowadził Jan Miller - *Flagi* Wyd. Harcerskie, Warszawa, 1970, s. 12. W 1971 Miller zamieścił artykuł *Weksylogia* w *Biuletynie Numizmatycznym*, PAN, nr 5/1971 s. 89.

państwowego i obywatelskiego udziału w tym Dniu. W stanie prawnym na 1.12.2011 - 193 państwa oficjalnie dysponowały przynajmniej jednym wzorem flagi. Są państwa, które mają ustalone i oficjalnie używają dwa wzory flagi, którym przynależy się Dzień Flagi. Wśród 193 niezależnych państw są takie, które mają trzy oficjalne flagi. Każdy jest znakiem równoprawnym, zaszczytnym, honorowanym w Dniu Flagi. Trzy kategorie Dnia Flagi to:

- a. Dzień Flagi Państwowej (*State Flag Day*)
- b. Dzień Flagi Narodowej (*National Flag Day*)
- c. Dzień Flagi Obywatelskiej (*Civil Flag Day*)

Ad. a. **Flaga państwowa** to najważniejszy symbol państwa, oficjalnie ukazujący jego suwerenność. O wzorze dla flagi państwowej stanowią akty prawne najwyższej rangi. Są to Ustawy podpisane przez Głowę Państwa lub Parlament, albo Dekrety Królewskie. Wizualnym znakiem wyróżniającym flagę państwową od flagi narodowej lub flagi obywatelskiej jest znak godła państwa albo herbu państwa na fladze państwowej. W monarchiach, w miejscu herbu albo godła państwa na honorowym miejscu flagi znajduje się znak królewski, czyniąc flagę królewską suwerena równoważną państwowej. Herbowe udostojnienie flagi państwowej ma miejsce w Polsce. Ten wzór flagi państwowej przysługuje Prezydentowi RP i podmiotom prawa wymienionym w Ustawie. Flagi państwowe, pasowe, białe czerwone z herbem, mogą używać polskie placówki dyplomatyczne w świecie i graniczne porty lotnicze, gdyż reprezentują majestat Głowy Państwa. Wzór znaku zaszczytnego flagi państwowej, podniesiony na jednostkach pływających, jest nazywany banderą.

Występowanie herbów na płatach flagi powoduje trudności, a niekiedy błędy właściwego nazywania. **Słowacja**, nie ma oficjalnie flagi państwowej, ale ma flagę narodową z herbem państwa. Odmienne ustalono wzór dla flagi państwowej i flagi narodowej **Węgier**. Przyjęte ustawą dwa weksylia – flaga narodowa i flaga państwowa są tożsame i nie mają wzoru herbu państwa na płacie flagi państwowej. **Austria** ma flagę państwową z centralnie położonym na płacie godłem państwa. Austria nie posiada flagi narodowej, natomiast wzór flagi Austrii bez godła staje się w odbiorze oficjalną flagą

Ad. b. **Flaga narodowa** to ta, którą mogą używać instytucje centralne, przedsiębiorstwa, organizacje społeczne i obywatele, jeżeli prawo miejscowe nie stanowi inaczej. Sposób postępowania wobec tej flagi ma oficjalne regulaminy szczegółowe. Naczelna dyrektywa,

która jest powszechnie aprobowaną zaleca wobec flagi stosowną godność i okolicznościową ceremonialność. Polska nie ma ogłoszonych w formie prawa stanowionego, szczegółowych regulacji dotyczących honorowania flagi narodowej. Prace merytoryczne dotyczące unormowania stanu prawnego flagi narodowej rozpoczęto z inicjatywy Prezydenta RP w Kancelarii Prezydenta RP w kwietniu 2005. Prace nie zakończono. Prezydenci RP od 2006 nowych aktów prawnych nie ogłosili. Kancelaria Prezydenta RP nie informuje, aby prace dotyczące flagi narodowej w Polsce były ponownie prowadzone. Osobliwością prawną jest różna kwalifikacja świąt państwowych w RP. Dzień 3 maja jest świętem państwowym i dniem wolnym od pracy. Dzień 2 maja jest Dniem Flagi Rzeczypospolitej, także świętem państwowym, które nie jest dniem wolnym od pracy.

Ad. C. **Flaga obywatelska (cywilna)** – wg polskiego prawa stanowionego nie istnieje. W skandynawskich monarchiach akty prawne wyróżniają dwa rodzaje tej flagi.

1. Flaga obywatelska (cywilna) dostępna jest dla każdego obywatela.
2. Flaga obywatelska monarchy (suwerena) jest wzorem flagi cywilnej udostojnionej własnościowymi znakami heraldycznymi panującego.

Dla prawidłowego uznawania flagi państwowej, flagi narodowej i flagi obywatelskiej wymagane jest respektowanie ustawowych zapisów dotyczących proporcji flagi, czyli stosunku wielkości jej czoła do części swobodnej. 5:8 to proporcje dla polskiej flagi, które są opublikowane przez ustawodawcę. Obserwacje i badania przeprowadzone przez Centrum Flagi Ziemi pokazują, że przepisy te są często naruszane przez producentów flag, a w konsekwencji nieświadomie łamane przez użytkowników flagi RP. Gdy w obiegu występuje flaga o wymiarach 50 cm x 80 cm to jest to flaga narodowa. Gdy od tego samego producenta lub sklepu otrzymujemy produkt tej samej kategorii i doskonałej jakości materialnej, ale o wymiarach 100 cm x 150 cm, to nie dysponujemy flagą RP, ale produktem flagopodobnym. Można go oficjalnie i poprawnie określić, zgodnie z Ustawą, jako barwy RP, które nie mają wymagalności proporcji⁶. Pojęcie barw RP jest zapisane w Ustawie z 20.4.2004 i każdy obywatel ma prawo barw tych używać.

Celem ustanowionego w Polsce Dnia Flagi jest konsolidacja i pogłębienie tożsamości narodowej wobec symbolu Polski, rozbudzeniu społecznej potrzeby i wrażliwości na precyzyjne używanie określeń dla zaszczytnego znaku - flagi narodowej. Z aktów prawnych ustanowionych dla flagi państwa wynika lub powinno wynikać jednoznacznie, jaki

---

⁶ Przeprowadzone badania w Warszawie w siedzibie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 2.4.1998 w obecności przedstawiciela Gospodarczego KPRM pokazały, że na gmachu obrad Rządu RP powiewają barwy biało-czerwone o wymiarach 105 cm x 220 cm, a nie flaga państwowa, której wymiary części swobodnej – przy czole flagi 105 - powinny mieć 168 cm; za: Weksyli@na nr 7/1998, s.1.

charakter przyjąć może, albo przyjąć powinny, obchody Dnia Flagi na określonym obszarze. Obserwacja występowania flag danego kraju pozwala określać czy Dzień Flagi przyjmuje lokalnie wymiar państwowy, narodowy, jest ruchem spontanicznym obywateli honorujących flagę dla manifestowania narodowej tożsamości.

Respektowane reguły demokracji w państwach UE pozwoliły na prawne przyjęcie i aktywne celebrowanie DF w każdym państwie członkowskim. Dodatkowo ustanowiono trzy DF autonomicznej. Dwa dodatkowe DF ma Dania na Grenlandii i na Wyspach Farerskich, czyli Owczych. Drugi DF zyskała Finlandia na Wyspach Alandzkich. Społeczności lokalne manifestują na tych wyspach swoją tożsamość równoważnie z Dniami Flagi Danii albo Finlandii obchodzonymi na całym terenie danego państwa, ale w innych terminach. Obserwacja DF na autonomicznych wyspach Danii i Finlandii pozwala uznać, że mieszkańcy honorują flagi swoich wysp z podobną atencją i radością jak flagi państwowe. Czy przykłady z wysp położonych w obszarze państw UE będą przeniesione na inne małe ojczyzny? Przyszłość może przynieść odpowiedź.

Zapisane w kalendarzach państw DF są popularyzowane zgodnie z historią, tradycją, wiedzą i miejscowymi zwyczajami. Honorowanie flagi narodowej w poszczególnych państwach wynika z doświadczeń historycznych, świadomości obywateli w zakresie tożsamości z symbolami państwa, zamożności krajów, tradycji kulturowych i dynamiki form ludycznych. Prawo stanowione tworzy ramy dla zachowań, które obowiązują wobec flagi państwowej i narodowej, jako symboli i znaków zaszczytno-patriotycznych. DF w Polsce przynosi pozytywne efekty w kilku sferach życia społecznego, dokonane przez:

1. Manifestowania narodowej i obywatelskiej tożsamości;
2. Przypomnienia dat z historii państwa, narodu i wspólnot lokalnych dzięki środkom publicznego przekazu i okolicznościowym wydawnictwom;
3. Budowanie obywatelskiej dumy i prestiżu z przynależności do danego kraju;
4. Nadawania znaczenia flagom, odczuwanie patriotyzmu i więzi między rodakami. Ceremonie sportowe z podnoszeniem FN i hymnem narodowym dla zwycięzcy są przeżywane z podobną dumą, radością i wzruszeniem na całym świecie.
5. Prowadzenie szerokiej edukacji na rzecz znaków narodowych, ich rozumienia i honorowania dokonuje się w grupach osób najmłodszych lub mniej wykształconych;
6. Eksponowanie państwa obywatelskiego, jako wzoru dla innych państw i narodów;
7. Popularyzowania państwa na światowym rynku turystycznym, który dla ekspansji poszukuje charakterystycznych wydarzeń niezwykłych, lokalnych i niszowych.

Wspólną cechą DF, obchodzonego w każdym z poszczególnych państw - jest staranie o widoczny i trwały efekt wyróżniania i eksponowania *Dnia*. Wspólnym dla społeczności światowej jest fakt, że DF są dotychczas tylko intencjonalnymi dniami świątecznymi. W żadnym z państw, które chlubi się ustanowieniem własnego DF, ten dzień nie jest wolnym od pracy, tak jak inne święta narodowe, religijne czy patriotyczne.

Zmiana tego stanu prawnego w Polsce przyniosłoby obywatelom dzień ustawowo wolny od pracy zawodowej i czas na refleksję o fladze-symbolu. Barwom narodowym Polacy są wierni od pokoleń. Bronili swojego symbolu wielokrotnie i oddawali życie za wartości, które flaga Polski symbolizuje. Gdy flaga Polski podnoszona jest na maszt dostojnie i uroczyście w chwilach wyjątkowych, powodowanych polityką, nauką czy sportem, dreszcz emocji i wzruszenia jest często odnotowanym przeżyciem powszechnym.

Dzień Flagi w Polsce - analiza uroczystości

Tradycja związana z Dniem Flagi RP jest budowana delikatnie. W świadomości wielu Polaków tkwi pamięć o *Ustawie* z 1980 roku, która zabraniała podnosić i eksponować flagi państwowe w dni inne niż ustawowo dekretowane za świąteczne. Do 15 lipca 1985 za nieuprawnione użycie flagi państwowej z godłem* herbem) groziła kara aresztu do roku i grzywna 10.000 zł, lub jedna z tych kar.

20.2.2004 Sejm znowelizował *Ustawę O godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej*. Barwy narodowe⁷ można eksponować bez ograniczeń (art. 5. ust. 2), co oznacza, że barwy te mogą być użyte, kiedy tylko chcemy, pod warunkiem - że zapewni im się należną cześć i szacunek. Celem Ustawy ogłoszonej w Dz. U. 2004 nr 49 poz. 467 była popularyzacja wiedzy o symbolach narodowych i wizualnych elementach polskiej tożsamości, które należy pielęgnować z pokolenia w pokolenie. W popularyzowaniu DF nie odnotowano wytycznych Ustawodawcy lub Sejmu, wskazujących jak DF powinien być obchodzony, przynajmniej w początkowym okresie obowiązywania prawa.

Rozumienie Ustawy z 20.2.2004 art. 6a. i wprowadzenie Dnia Flagi RP natrafiają na trudności formalne. Określenie *Flaga Rzeczypospolitej Polskiej* nie występowało w

---

⁷ *W myśl postanowień Ustawy barwami RP są kolory biały i czerwony ułożone w dwóch poziomych, równoległych pasach na tej samej szerokości, z których górny jest koloru białego, a dolny czerwony. Odcień barwy białej i czerwonej określone w Ustawie przy pomocy współrzędnych trójchromatycznych oraz dopuszczalnej różnicy barwy białej i czerwonej. Ocena spełnienia tego wymogu jest możliwa wyłącznie w warunkach laboratoryjnych; cyt. za: Informacja o wynikach kontroli używania symboli państwowych przez organy organizacji publicznej, s. 16; przygotował Dyrektor Departamentu Strategii Kontrolnej, Bogusław Mozga; Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa, 15 kwietnia 2005.*

Ustawie z 31.1.1980 - *O godle, barwach i hymnie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. W tamtej Ustawie przedstawiono trzy inne określenia i wzory:

1. Dla Barw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej;
2. Dla Flagi państwowej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
3. Dla Flagi państwowej z godłem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

O **Fladze Rzeczypospolitej** nie ma zapisu w obowiązującej obecnie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997. W Konstytucji nie pojawia się nawet samo pojęcie flagi. Podobny stan prawny występuje w Ustawie o godle, w której flaga RP nie jest wymieniona, jako jeden z symboli państwowych. Stan ten wytknęła w roku 2005 szczegółowa kontrola Najwyższej Izby Kontroli⁸. W Art. 28 Ustawy Zasadniczej - Konstytucji RP sprecyzowano:

1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.
2. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.
3. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.
4. Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.
5. Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa.

Prezydent RP w portalu <http://www.prezydent.pl/x.node?id=70> w październiku 2008 informował i pokazywał stale dwa wzory flagi państwowej Polski, z pominięciem o ustawowym, heraldycznym, herbowym wyróżniku w pasie białym. Wzór z prawej, podpisano odmiennie od zapisu w Ustawie z 20.4.2004 - *Flaga państwowa z godłem Rzeczypospolitej Polskiej*.

⁸ Por. Informacja o wynikach kontroli, NIK, dz. cyt.

Te rozpoznania są ważne. Ukazują historyczne konsekwencje i powtarzanie błędów z przeszłości, w Ustawie z 31.1.1980 *O godle, barwach i hymnie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* nie ma również takiego zapisu.

W analizie aspektów prawnych DF w Polsce, kluczowe są odpowiedzi na pytania, o jaki znak zaszczytny chodziło Ustawodawcy, gdy ustanawiał 2 maja Dniem Flagi Rzeczypospolitej Polskiej? Czy chodziło o nowy znak flagowy? Czy o flagę już istniejącą, ale przedstawioną pod zmienioną nazwą, czego nie podano wcześniej do publicznej wiadomości stosownym aktem prawnym? Czy o znak nie właściwie przedstawiony i opisany? Czy też jeden z ze znaków wymienionych poniżej?

- a. O Barwy Rzeczypospolitej Polskiej?
- b. O Flagę Państwową Rzeczypospolitej Polskiej?
- c. O Flagę Państwową z Godłem Rzeczypospolitej Polskiej?
- d. O Flagę Państwową z Herbem Rzeczypospolitej Polskiej?
- e. O Flagę Narodową Rzeczypospolitej Polskiej?
- f. O Flagę Obywatelską Rzeczypospolitej Polskiej?

W aktach prawnych odpowiedzi jednoznacznej dla obywateli nie odnajdujemy. Prezydent RP nie skorzystał dotychczas z ustawowego zapisu przywołanego w Ustawie z 20.2.2004 o wydaniu w drodze rozporządzenia przepisów ustalających zasady obchodów świąt i rocznic państwowych oraz innych uroczystości zasięgu państwowym i lokalnym, (art. 17.1 i art. 17.2.) Obserwacja uczestnicząca w obchodach Dnia Flagi Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie w latach 2004-2011 pozwala na sformułowanie diagnozy.

1. Polacy odnotowują z życzliwą radością 2 maja, jako Dzień Flagi Polski.
2. Obchodzący 2 maja DF nie wnikają w szczegóły i niuanse historyczne, prawne, terminologiczne i heraldyczne związane z racjonalnością Dnia..
3. Polacy przywiązani do historii Polski i narodowych symboli manifestują postawy podobne do zachowań Amerykanów obchodzących Dzień Flagi USA 14 czerwca, co relacjonują wielokrotnie stacje telewizyjne.
4. Warszawianie kupowali flagowe symbole licznie odwiedzając sklepy z flagami lub w domowym zakresie sami tworzyli barwy narodowe do zewnętrznej ekspozycji w przestrzeni publicznej. Przygotowanie flag było w wielu domach czynnością integrującą rodziny wielopokoleniowe.
5. 2 maja na domach mieszkalnych, w oknach, na balkonach, na drążkach odchylanych domowej produkcji i na profesjonalnych masztach w

- przydomowych ogrodach widać było biało czerwone barwy. Powiewały flagi Polski, flagi państwowe i flagi państwowe z godłem a niekiedy z herbem.
6. W miejscach powiewania biało czerwonych barw zaobserwowano wyraźne złagodzenie obyczajów u przygodnych przechodniów i niemal zupełne wygaśnięcia ordynarnego zachowania tzw. kibiców zdarzeń ulicznych.
  7. Język potoczny słyszany na ulicach z flagami cywilizował się, potoczne, ordynarne określenia zastępował uśmiech na twarzy i refleksje patriotyczne, które trwały może kilkanaście sekund. Biało czerwona flaga powodowała sekundowe katharsis i złagodzenie obyczajów.
  8. Polacy krytycznie i ironicznie oceniają Ustawodawcę, który między dniami świątecznymi 1 i 3 maja ustanowił DF w intencji budowania tożsamości narodowej, ale nie uczynił DF – dniem wolnym od pracy.
  9. Dzień Flagi RP nie był przez Ustawodawcę określony ze względu na charakter i rodzaj. Nie figuruje w wykazie świąt państwowych lub świąt narodowych, DF wyklucza – dotychczas – ogólnopolską świąteczność. W Polsce określenie *Święto państwowe* odnosi się tylko do Narodowego Dnia Pamięci "Żołnierzy Wyklętych"⁹, Narodowego Dnia Pamięci Powstania Warszawskiego¹⁰, Dnia Solidarności i Wolności¹¹ i Święta Pracy 1 maja, natomiast 3 maja i 11 listopada to (Święto Narodowe Trzeciego Maja i Narodowe Święto Niepodległości¹²).
  10. Badania wykazały, że wiedza Polaków o historii polskich symboli narodowych: flagi, godła i hymnu jest znikoma. Można przyjąć, że aktywność Polski w UE będzie wyraźna i lepiej postrzegana, gdy zachowamy w polskiej świadomości narodowe odrębności i ukażemy silną tożsamość narodową. Miał rację Gombrowicz, gdy w „Dziennikach” i „Transatlantyku” powtarzał - *aby być kimś trzeba być skądś*. Narodowi sojusznicy Polski odczytali wcześniej to przesłanie i uznali konieczność działania. Dzień Flagi obchodzony w wielu krajach zróżnicowanymi środkami ekspresji ma znacznie dłuższą tradycję

---

⁹ Ustanowiony w 2011 roku, przypada 1 marca.

¹⁰ Ustanowiony w 2009 roku, przypada 1 sierpnia.

¹¹ Ustanowiony w 2005 roku, przypada 31 sierpnia.

¹² Ustawa z 26 kwietnia 1950 o ustanowieniu 1 maja świętem państwowym (D.U. Nr 19 poz. 157); Ustawa z 15 lutego 1989 o ustanowieniu Narodowego Święta Niepodległości (D.U. nr 6 poz. 34); Ustawa z 6 kwietnia 1990 o przywróceniu Święta Narodowego Trzeciego Maja (D.U. nr 28 poz. 160).

11. Dzień Flagi RP jest w kalendarzu doskonale sytuowany. Polacy są przywiązani do święta 3 Maja, upamiętniającego przyjęcie Konstytucji 3 Maja z 1791 roku. Towarzyszą nam refleksje o szczytnych kartach historii Polski. 2 Maja był wiele lat Światowym Dniem Polonii. Ustawa z 7 lutego 1831 normująca polskie barwy narodowe głosiła, że pod tym znakiem „winni łączyć się Polacy”. Po 180 latach biało-czerwona flaga stała się symbolem jednoczącym Polaków na wszystkich kontynentach. Dzień Flagi RP to wizualny symbol przynależności narodowej.

Polska ósmy rok należy do rodziny państw, w których obchodzi się Dzień Flagi. Każde z państw obchodzi swój Dzień Flagi w sposób dla siebie charakterystyczny. Dominują formuły festynów, parad, pikników, akademii, seminariów, wprowadzenia do obiegu okolicznościowych publikacji. Rzadziej odnotowano spotkania z wyraźnym motywem patriotycznym. O Dniu Flagi mówił dobitnie w 2008 roku w Polskim Radio Władysław Stasiak – wówczas szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego¹³.

To święto wypada akurat w wigilię święta Konstytucji, jednego z najważniejszych świąt w Polsce, co mogło odegrać jakąś rolę. Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej w 2004 roku przyświecała myśl o potrzebie uświadomienia wszystkim, zastanowienia się chwilę nad wagą polskich symboli narodowych, symboli Rzeczypospolitej Polskiej. Najpierw Senat podjął uchwałę w sprawie święta Orła Białego, później Sejm zmienił je i ustanowił Dniem Flagi. To jest dzień – i tak go rozumiem - który jest przeznaczony na zastanowienie się, na głębsze zrozumienie symboli narodowych RP, w szczególności flagi, ale też symbolu orła białego i hymnu narodowego, bo to są te ustawowo określone symbole Rzeczypospolitej Polskiej. Dobrze, że to jest właśnie dzień powszedni, dlatego, że refleksja nad symbolami narodowymi odnosi się zarówno do świąt, właśnie 3 Maja, 15 sierpnia, 11 listopada, ale też do każdego codziennego dnia. Symbole to są takie znaki, które wyrażają wspólnotę, łączność i wiarę to, że coś wspólnie się dokonuje, coś wspólnie można zrobić. Wydaje mi się, że 2 maja powinniśmy pomyśleć o tym, żeby częściej, ale rozsądniej posługiwać się tymi symbolami narodowymi, nie jak pustymi znakami, ale tymi, które wyrażają nasz wspólny dorobek, tradycję, ale też wspólną nadzieję na przyszłość.

Dni Flagi celebrowane osiem razy w Polsce były impulsem dla zdarzeń okolicznościowych¹⁴. Aktywne były mniejsze ośrodki, miasta i gminy, które razem z

---

¹³ Audycja emitowana 23.4.2007, rozmowa Magdaleny Stajewskiej z Polskiego Radia dla zagranicy

¹⁴ Dla upowszechnienia Dnia Flagi w suwerennej Polsce z inicjatywy Biura Bezpieczeństwa Narodowego do blisko 10 milionów użytkowników telefonów komórkowych została wysłana, na koszt operatorów sieci, wiadomość SMS z informacją o obchodzonej w kraju święcie. - Od kilku dni miliony Polaków na swoje

flagą Polski eksponowały własne flagi. Korzystano z efektu znanego w marketingu, a określanego *powinowactwem przez sąsiedztwo*. Media informowały o defiladach, pokazie musztry paradnej w wykonaniu Kompanii i Orkiestry Reprezentacyjnej Wojska Polskiego na Placu Zamkowym w Warszawie, obserwowano akt podniesienia flagi RP na wieży zegarowej Zamku Królewskiego. *Flaga narodowa to wielka, poważna i święta rzecz* podkreślał w 2008 Marszałek Sejmu Bronisław Komorowski. *Tak powinno być, by flagę narodową, czcić, wielbić, szanować, myśleć o niej w kategoriach wielkiego doświadczenia narodowego i państwowego, ale jednocześnie ważne jest, aby robić to w taki sposób, żeby było w tym jak najwięcej miejsca na radość*. Podczas uroczystości w Warszawie jednostki Wojska Polskiego otrzymują nadane przez Prezydenta RP flagi narodowe i certyfikaty. Trzy lata później Prezydent RP, przeoczył błąd doradców, którzy przemienili barwy narodowe. Polska ujrzała kotyliony lub kokardy¹⁵ (rozety, różyczki) czerwono-białe.

Gazeta Wyborcza, 22.2.2012

Fot. Kancelaria Prezydenta RP.

telefony komórkowe otrzymują SMS-y: "2 maja Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej. Pamiętaj o biało-czerwonej". W ten sposób chcieliśmy zachęcić rodaków do pamięci o dniu flagi i wywieszania biało-czerwonej - tłumaczył szef BBN. – za: Paweł Tunia – Dzień Flagi nasze najmłodsze święto państwowe. Polacy czczą biało czerwoną -, „Nasz Dziennik” 4.5.2009

¹⁵ W kokardach patriotycznych, jako symbolach narodowych, najważniejszym miejscem jest serce kokardy, które powinno mieć barwę górnego pasa flagi albo barwę pierwszego słupa na flagach z pasami pionowymi.

„Kokarda narodowa polska może mieć tylko środek (serce) białe otoczone drugą dolną tynkturą t. j. kolorem czerwonym. Nie może być jednak ta kokarda utworzona w ten sposób, ażeby środek zajmował kolor czerwony a otok biały” pisał Adam Chmiel ilustrując zalecenie barwnym rysunkiem kokardy w swej książce „Barwa i chorągiew polska”¹⁶. Podobnie uważał Franciszek Kamocki akcentując znaczenie właściwej kolejności barw. Autor uważał, że w tradycji polskiej główna barwa dwubarwnego znaku powinna w kokardzie wystąpić dwa razy, a druga barwa raz. Na rysunkach pokazał kokardę z białym sercem i dwoma koncentrycznymi kręgami wokół niego – czerwonym i białym¹⁷.

Obchody Dnia Flagi narodowej mają w kilkudziesięciu krajach sekwencje podobne. W Polsce obywatele sami eksponują 2. Maja flagi na budynkach i wolnostojących masztach. Nasycenie terenów zurbanizowanych barwami biało-czerwonymi jest miarą aktywnej aprobaty dla Dnia Flagi RP. Prognozy dla nowych form upowszechnienia Dnia Flagi w Polsce są ograniczone. Zwyczajowe, historyczne i prawne regulacje nie ułatwiają traktowania flagi Polski jak symbol zaszczytny, który będzie poszerzał zasięg oddziaływania. Flagi z barwami właściwymi Polsce mają nasi bliscy sąsiedzi. Region Górnej Austrii i Turyngia. Polskie barwy, ale przemiennie ułożone są symbolami Wiednia, Salzburga, Vorarlbergu w Austrii, Tyrolu, Solothurn w Niemczech, Utrechtu. Gdy flagi powiewają mają być znakiem honorowym i rozpoznawczym. Z pasową flagą bieli i czerwieni trudno jest jednoznacznie zwracać na siebie uwagę w Europie. Podobnie myślą pewnie w Singapurze, Indonezji i Monaco. Barwy narodowe należy kultywować i odnajdywać w nich własną historyczną i funkcjonalną tożsamość.

Z flagami może być tak jak z pacierzem. Używamy tych samych form, zwrotów, gestów. One są nasze. Każdego indywidualne. Musimy znajdować w polskiej fladze nasz kod, ikonę każdego i wszystkich. To flaga narodowa może być doskonałym symbolem dla solidarności patriotycznej. Dzień Flagi powinien to rozwijać i pogłębiać.

Socjografowie i socjologowie europejscy diagnozują, że kategoria patriotyzmu staje się na kontynencie kategorią przeszłości, elitarną, niekiedy zastępowaną w Europie solidaryzmem - bardziej słowa niż czynu i często odradzającym się indywidualizmem. Polacy mając Dzień Flagi mogą formować własny sposób jego celebrowania, pamiętając o szacunku dla symboli narodowych.

Ustawa z 20 lutego 2004 „O zmianie ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej” ma zapis: *...każdy ma prawo używać barw Rzeczypospolitej*

---

¹⁶ Kraków, 1919.

¹⁷ Za: F. Kamocki (1871-1933) „O proporcach, banderach, sztandarach i kokardach”, Warszawa, 1917

Polskiej, w szczególności w celu podkreślenia znaczenia uroczystości, świąt i innych wydarzeń z uwzględnieniem art. 1 ust. 2., który głosi: Otaczanie tych symboli czcią i szacunkiem jest prawem i obowiązkiem obywatela Rzeczypospolitej oraz wszystkich organów państwowych, instytucji i organizacji.

Dzień Flagi jest ponadpartyjny i apolityczny. W niektórych państwach może być pożywką dla postaw nacjonalistycznych. Polsce to pewnie nie grozi, ale działania promocyjne wobec flagi są ograniczone. Flaga narodowa reklamy nie potrzebuje. Potrzebuje jej natomiast Dzień Flagi w Polsce. Flaga dzięki szanowanej neutralności i swej historii jest naczelnym symbolem państwowym i narodowym kraju na płaszczyźnie międzynarodowej. Wszystkie flagi państwowe są równe wobec siebie a ich precedencja międzynarodowa zależy od pierwszej litery alfabetu z nazwy państwa na obszarze obowiązywania danego języka lub daty uznania flagi za oficjalne znak państwa.

Geneza i charakterystyka Dni Flagi w wybranych państwach

Są dwa czytelne źródła uzasadniające daty Dnia Flagi państwowej, narodowej lub cywilnej. Dzień zapisany w kalendarzach kilkudziesięciu państw najczęściej nawiązuje do:

1. Daty legalizacji wzoru flagi państwowej przyjętej za naczelną i obowiązującą symboliczny znak państwa i znak obywateli.
2. Ważnego wydarzenia w historii państwa, którego data została dodatkowo upamiętniona i uhonorowana przez ogłoszeniem dla tego dnia - Dnia Flagi.
3. Daty może ważnej lub przypadkowej, której znaczenia w historii państwa nie ogłoszono i w trakcie tego badania jednoznacznie nie rozpoznano.

Ad. 1. Australia, Austria, Belgia, Chiny, Hiszpania, Japonia, Kanada, Kirgistan, Korea Płd., Luksemburg, Monaco, Maroko, Mauretania, Niderlandy, Norwegia, Stany Zjednoczone Ameryki, Turkmenistan, Włochy, Wyspy Zielonego Przylądka;

Ad.2. Argentyna, Dania, Finlandia, Kolumbia, Kuwejt, Polska, Portugalia, Peru, Rosja, Szwecja, Unia Europejska

Ad. 3. Antigua Barbuda, Bangladesz, Benin, Bośnia, Czad, Dominika, Haiti, Honduras, Indonezja, Liberia, Madagaskar, Mali, Paragwaj, Sana Lucia, Swaziland, Vanuatu.

Geneza ustanowienia DF określa w poszczególnych państwach formy jego popularyzacji. W państwach, w których DF łączy się z ważną rocznicą historyczną obserwowane są uroczystości przygotowywane najczęściej przez państwo. Obserwuje się efekt synergii. Flaga jest dobrze widocznym znakiem dla takiego zdarzenia, które

czepie energię i wzbudza zainteresowanie. Organizatorzy państwowi i publiczni realizowanych uroczystości eksponują flagi narodowe i barwy państw dla nadania wyrazistości wizualnej przygotowanym w tym dniu defiladom, manifestacjom, parodom, pochodom, spotkaniom w parkach publicznych i zamieszczaniu okolicznościowych artykułów w prasie codziennej i tygodniowej. Wydarzenia te są zapowiadane intensywną, wielodniową informacją w najważniejszych środkach społecznego komunikowania. Atmosferę przygotowań i uroczystości współtworzy sektor turystyczny, gastronomiczny i drobnego handlu, który w czasie DF staje się biznesem wiodącym. Tak jest w Stanach Zjednoczonych Ameryki i w państwach skandynawskich¹⁸. Obserwatorzy często informują o DF w Szwajcarii obchodzonym 1 sierpnia. Szwajcarzy DF nie odnotowują, natomiast ze swojej flagi narodowej są dumni i eksponują ją często i masowo, np. w *dniu piwa* czy *dniu wina*. Wówczas obserwator może uznać, że uczestniczy w *Dniu Flagi*, co jest jedynie wrażeniem wynikającym z intensywności występowania flag Konfederacji.

Światowym liderem uroczystości flagowych są Amerykanie. 4 lipca jest świętem państwowym USA, ale *DF*, zapoczątkowany 14.6.1885 przez B. J. Cigrand'a w szkole publicznej we Fredonia w stanie Wisconsin rozrósł się do najważniejszego Dnia dla Amerykanów. Jest to *Dzień Obywateli* dla manifestowania amerykańskiej tożsamości. 14.6. to *DF*, ale częściej określanej *Urodzinami Flagi*. Obchodzony z uczniami szkół Nowego Jorku *DF* 14.6.1889 przekonał władze Filadelfii do wsparcia inicjatywy tak, że już w 1892 Nowojorskie Towarzystwo Synów Rewolucji obchodziło masowo *DF*.

W 1914 Sekretarz Stanu Obrony Franklin K. Lane wystosował do Amerykanów wizjonerskie przesłanie dotyczące flagi. *Rozmawiałem rano z moją flagą, która wyznała mi, jestem niczym innym niż tym, czym mnie zrobiłeś. Powiewam przed twoimi oczami tak jasna jak moje barwy, które symbolizują ciebie*. Odezwa Franklina Lane przeszła do historii. Ugruntowała przywiązanie Amerykanów do swojej flagi i doprowadziła w konsekwencji do podpisania przez Prezydenta Trumana 3 sierpnia 1949 Decyzji Kongresu przyjmującego *Dzień Flagi Narodowej*.

Wkład Amerykanów w popularyzację *DF* na świecie jest znaczący. Amerykanie publikują najwięcej o swojej fladze. Mają 10 organizacji naukowo-badawczych i popularyzatorskich dla flagi USA i jej dnia – 14.6. Zaslugą Amerykanów dla cywilizacji

---

¹⁸ Por. Par Widegren - *Flaggor Kring Kinnevikens, Flags Aroind Kinnevikens*, Widegren 1993 – o obchodach Dni Flagi w Szwecji w 1993 oraz Leif Jonsson – *Flaggor Fran Falttg Till Folkfest*, Stiftelsen Lcko Instytut, 1993.

flagowej jest sformułowanie szczegółowej etykiety flagowej przyjętej i stosowanej w wielu krajach. Amerykanie ustalili, a społeczność międzynarodowa zaakceptowała, że najbardziej godnym unicestwieniem flagi narodowej, gdy jest uszkodzona lub zniszczona, jest jej honorowe spalanie. Ceremonia spalania flagi dokonuje się w Ameryce w DF, 14 czerwca o zmierzchu. Amerykanie wprowadzili żelazne zasady honorowania flagi narodowej, które są przyjmowane w wielu państwach niezależnie od systemu politycznego i wyznawanych wartości.

Flaga podniesiona nie może dotykać gruntu ani osób stojących pod flagą.

Flaga nie może pełnić funkcji dekoracyjnych ani użytkowych (przykrycie mównicy)

Flaga nie może być częścią ubioru z wyjątkiem jej pozycji we wzorach mundurów.

Flaga opuszczana ma być przyjmowana na dłonie i ceremonialnie złożona.

Flaga narodowa na obszarze kraju ma pierwszeństwo przed innymi i nie może być mniejsza od innych flag podnoszonych razem ani powiewać niżej.

W towarzystwie innych flag narodowych to flaga narodowa kraju eksponowania narzuca identyczne wielkości innym flagom. Jest pierwsza podnoszona i ostatnia opuszczana. Jej miejsce winno być centralne wśród innych flag. Flaga narodowa może być podnoszona w ciągu dnia. W czasie nocy winna być podświetlona.

FN podnoszona razem z hymnem narodowym musi mieć pełną harmonię czasu. Nie może być na maszcie przed ukończeniem hymnu ani opuszczona przed odegraniem hymnu. FN nie wolno składać w grobowcach w czasie uroczystości państwowych.

Wkład innych państw w dni flagi jest mniejszy. Francja i Hiszpania nie mają DFN. Hiszpanie uważają, że święto ich flagi jest, gdy odnoszą sportowe sukcesy i całe miasta wyglądają niezwykle paradnie. Austria w DF wygląda uroczyście, ale efekt ten ma bardziej cieszyć turystów a gospodarzom przynosić zwiększone obroty handlowe.

Załącznik nr 1.

Państwo, wzór flagi od:	Partner w	Dzień Flagi Państwowej Narodowej, Obywatelskiej	Tło historyczne wprowadzenia flagi; proporcje	Konsolidacja wokół symbolu, przesłania do popularyzowania w Dniu Flagi (DF)
Austria, 1945	UE	1 maja	Wzór flagi ustanowiono 1.5.1945; flaga z godłem jest flagą państwową, bez godła flagą narodową; proporcja 2:3	Upamiętnienie ustanowienia flagi państwowej i flagi narodowej; konsolidacja wokół symbolu
Azerbejdżan, 2009	ONZ	1 września	Święto flagi państwowej ustanowił prezydent Ilham Alijew w 2009, na pamiątkę przyjęcia w 1918 roku trójkolorowej flagi Demokratycznej Republiki Azerbejdżanu (1918-1920)	1.9.2010 w obecności Prezydenta otwarto plac Flagi Państwowej w Baku – 20,000 m.kw; W 2011, maszt 162 m. flaga 35x70 m

Belgia, 1831	UE	23 stycznia	DF nawiązuje do 23.1.1831, oficjalnego ustanowienia wzoru Flagi Narodowej, 13:15 i Bandery cywilnej, 2:3	Popularyzacja flagi utworami Maurycego Maeterlincka "O flagach"
Dania, 1625	UE	Niedziela Palmowa	Tworzenie państwa obywatelskiego, integracja z symbolami	Dannebrog, najstarsza flaga świata, od XIII w., potwierdzona 1625; 28:37
Dania, Grenlandia, 1985	UE	21 czerwca	Flaga Cywilna i Bandera Cywilna Grenlandii przyjęte 6.6.1985, 2:3	Wspieranie inicjatyw obywatelskich dla wyrazistej tożsamości z Grenlandią
Dania, Wyspy Farerskie (Owce), 1948	UE	25 kwietnia	Upamiętnienie działań floty wojennej Danii w II w. św. odnotował Winston Churchill w audycji BBC	Wspieranie inicjatyw obywatelskich dla wyrazistej tożsamości z Wyspami Faeroes
Estonia, 2006	UE	4 czerwca	Instrukcja państw. z 1.1.2006 określa używanie flagi E; proporcji flagi 11:7 i niebieski jako 285 C wzoru Barw Pantone; barwy symbolizują: granat-niebo, czerń-ziemia; biel aspiracje wolności, nadzieje na przyszłość.	Wspólny Dzień Flagi Państwowej i FN; przypomina rolę org. stud. Vironia i ich barw na festiwalach piosenki; symb. patriot. 1905; w 1917 flaga, 24.2.1918 FN, 4.7.1929; ponownie 8.5.1990; 7:11
Finlandia, 1918	UE	Sobota najbliższa 24.6 symbol środka lata	Święto Flagi Finlandii (Suomen lipun); obdarowywanie się różami, perłami i aleksandrytami	Flaga wywodząca się ze szwedzkiej. Wzór przyjęty 29.5.1918; regulacje 1.6.1978; 11:18
Finlandia, Wyspa Aland, 1954	UE	28 kwietnia	Flaga Autonomicznej Prowincji Finlandii przyjęta 7.4.1954, 17:26	DF rola marketingowa dla wzmocnienia identyfikacji.
Hiszpania, 1936	UE	29 sierpnia	Wzór flagi przyjęty 28.10.1981, 2:3	DF - Dekret gen. Franco z 29.8.1936 ustanowien flagi państw. narod. - cywilnej; gdy na pasie żółtym herb domu panującego flaga staje się państwową lub banderą. Konsolidacja narodu;
Litwa	UE	1 stycznia	Rocznica podniesienia flagi Litwy na wieży w zamku Giedymina w Wilnie w 1919; konsolidacja narodu	Flaga państwowa, narodowa i cywilna; wprowadzona 11.11.1918; ponownie 20.3.1989; 1:2
Luksemburg, 1845	UE	12 czerwca	DF wg wzoru Flagi Narodowej od 12.6.1845	16.8.1972 Przyjęto Akt o proporcjach Flagi 3:5.
Niderlandy, 1937	UE	19 lutego	Flaga od 14.2.1796 wzór potwierdzony 19.2.1937, 2:3	DF znak od 1574 z pasem pomarańczowym dla ks. Williama I Orańskiego. W DF Królewskiej i Narodowej flagi są udostojnione wstążką pomarańczową.
Niemcy, 1949	UE	9 maja	Wzór flagi ustanowiony 23.3.1848 w 1919 i 23.5.1949; wzór z herbem - flaga państwowa	Flaga narodowa, cywilna albo obywatelska to flaga bez herbu w sercu wzoru pasowego.

Polska	UE	2 maja	Polska ma tylko flagę państwową. Prezydent Kwaśniewski powołał zespół dla przygotowania projektu o znakach narodu; planowano wprowadzić pojęcie flagi narodowej ; zespół nie napisał uzasadnienia do Ustawy i przepisy dot. FN nie istnieją.	Wzór od 1916, przyjęty 1.8.1919; 5:8; flaga z herbem w polu białym to flaga państwowa (używają placówki w poza Polską, lotniska cywilne, porty morskie; wzór bandery; wzmacnianie świadomości historycznej i tożsamości.
Portugalia, 1911	UE	30 czerwca	Flaga narodowa	Wzór flagi przyjęty 19.6.1911; 2:3
Szwecja	UE	6 czerwca	Święto Narodowe Szwecji od 1983 - po decyzji Parlamentu Riksdag 1.12.2004; (6.6.1523 Gustaw Waza został królem Szwecji, 6.6.1809 ogłoszono szwedzką konstytucję, od 1916 obchodz. 6.6. DF szw.	Używana od XVI w. kod używania przyjęty 6.11.1663; proporcje 5:8 Flag Act przyjęty w 1982
Unia Europejska	UE	9 maja	Dzień Europy - upamiętnia Deklarację R. Schumana; wzór flagi wg Salvador de Madariaga i Arsene Heitz; przyjął Komitet Ministrów Rady Europy 8.12.1955	Flaga Europy to Honorowe wyróż. trzecie w hierarchii Radę Europy. FE otrzymują gminy za otwarcia na Europę; Gdynia, Suwałki Częstochowa, Słubice, RE przyznaje 20 FH
Włochy	UE	7 stycznia	Święto trzech barw - w słup; upamiętnia przyjęcia w 1797 Narodowej Flagi Włoch	Wzór flagi z 19.6.1946; 2:3; państwowa i narodowa mają jednolity wzór
Kanada, 1965	NATO	15 lutego	Upamiętnienie przyjęcia FN Kanady; 21 stycznia DF Quebecu;	1948; przyjęcie wzoru flagi
Norwegia, 1821	NATO	6 luty i 17 lipca	6.2. oficjalny DF społeczności Sami; 17.7. całej Norwegii	Wzór flagi od 17.7.1821 dla bandery cywilnej na wodach Płn. Atlantyku; 8:11; od 1899 ten sam wzór i proporcje uzyskały bandera i bandera wojenna
Stany Zjednoczone Ameryki Płn.	NATO	14 czerwca	DF USA – pamięć dla pierwszego wzoru flagi w 1777. Pierwszy DF w 1877 jako Flagi Stulecia. W 1916 Prezydent Woodrow Wilson proklamował <i>czas obserwacji DF USA</i> . W 1949 Kongres ustalił DF a Prezydent Truman 3.8.1949 podpisał Akt ustanawiając 14.6. DF	DF popularyzuje w kraju Kod Flagowy i etykietę flagową; szkoli jak podnosić flagę; jak opuszczać; jak harmonijnie współgrać z sygnałami tonalnymi przy podnoszeniu flag; jak oświetlać o zmierzchu; unicestwia się godnie flagi USA przez ich godne spalenie.
Antigua Barbuda, 1967	ONZ	27 lutego	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na światowym rynku turystycznym
Argentyna, 1820	ONZ	20 czerwca	Rocznica śmierci Manuel Belgrano (1770-1820) polityka autora wzoru flagi Argentyny	

Aruba, 1976	ONZ	18 marca	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na światowym rynku turystycznym
Australia, 1891	ONZ	3 września	3 września to rocznica pierwszego podniesienia Flagi Narodowej Australii w 1901; Uroczyste święto Flagi obchodzone w Sydney od 1985;	Święto Flagi proklamował Generalny Gubernator Sir William Deane w 1996; inicjatywa John Christian Vaughan - prezesa Austral. Królewskiego Towarzystwa Historycznego, 1988 (200 lecie Australii).
Azory, 1979	ONZ	2 kwietnia	Autonom. Region Portugalii; flaga od 10.4.1979; 2:3	Forma popularyzowania na rynku turystycznym
Bangladesz, 1972	ONZ	25 lutego	Brak danych	Edukacja narodowa
Benin, 1959	ONZ	16 listopada	Brak danych	Edukacja narodowa
Boliwia, 1831	ONZ	30 listopada	Wzór flagi przyjęty 5.11.1831, 2:3	Edukacja narodowa' czerwień - krew bohaterów, żółty - zasoby mineralne, zieleń - wieczna nadzieja
Bośnia, 1992	ONZ	4 maja	Brak danych	
Brazylia	ONZ	19 listopada	Flaga narodowa przyjęta 12.5.1992, 7:10	Edukacja narodowa i stymulowanie turystyki
Cape Verde, 1992	ONZ	25 września	Flaga Narodowa i Bandera przyjęte 25.9.1992	Dzień Flagi to przypomnienie historii znaku zaszczytnego
Chile, 1817	ONZ	18 października	Brak danych	Edukacja narodowa
Chiny	ONZ	2 października	Flaga narodowa, przyjęta 1.10.1949; 2:3;	Budowanie państwa obywatelskiego wokół 4 gwiazd (robotnicy, chłopci, burżuazja i kapitalizm patriotyczny połączony dla budowy komunizmu
Curacao, 1984	ONZ	2 lipca	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na rynku turyst.
Czad, 1992	ONZ	6 listopada	Brak danych	Edukacja narodowa
Dominika, 1965	ONZ	9 listopada	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na rynku turyst.
Haiti	ONZ	18 maja	Brak danych	Edukacja narodowa
Honduras, 1849	ONZ	18 stycznia	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na rynku turyst.
Indie	ONZ	31 sierpnia	DF popularyzuje wzór Flagi Narodowej przyjęty 22.7.1947	Edukacja narodowa
Indonezja, 1949	ONZ	27 stycznia	Brak danych	Edukacja narodowa
Japonia, 1854	ONZ	5 sierpnia	Dzień przyjęcia flagi	Integracja obywateli wokół symboli narodowych
Kirgistan, 1992	ONZ	3 marca	Brak danych	Edukacja narodowa
Kolumbia, 1861	ONZ	26 listopada	Brak danych	Edukacja narodowa
Korea Płd. 1950	ONZ	25 stycznia	Dzień przyjęcia flagi	Integracja obywateli wokół symboli narodowych

Kuwejt,1961; 1991	ONZ	7 września; 26 lutego	Brak danych	Edukacja narodowa
Liberia, 1847	ONZ	27 sierpnia	Brak danych	Edukacja narodowa
Madagaskar, 1958	ONZ	14 października	Brak danych	Edukacja narodowa
Mali, 1961	ONZ	1 marca	Brak danych	Edukacja narodowa
Maroko, 1915	ONZ	17 listopada	DF nawiązuje do przyjęcia 17.11.1915 wzoru Flagi Narodowej i Państwowej	Edukacja narodowa
Mauretania, 1959	ONZ	1 kwietnia	Dzień Flagi nawiązuje do wzoru Flagi Narodowej i Bandery 1.4.1959	Dzień Flagi jest popularyzacją najnowszej historii kraju
Meksyk, 1821	ONZ	24 lutego	Rocznica ludzkie Cortesa dotarli do Tenochtitlanu, 1520	Edukacja narodowa, historia pokonania Hiszpanów
Monaco, 1881	ONZ	4 kwietnia	Dzień Flagi nawiązuje do przyjęcia wzoru Flagi Księstwa i Bandery Księstwa 4.4.1881	Integracja obywateli wokół symboli narodowych
Nowa Zelandia, 1902	ONZ	12 czerwca	Brak danych	Integracja obywateli wokół symboli narodowych
Panama	ONZ	4 czerwca	Brak danych	Edukacja narodowa
Paragwaj,184 2	ONZ	27 listopada	Brak danych	Edukacja narodowa
Peru, 1825	ONZ	7 czerwca; 25 lutego	Upamiętnienie rocznicy Bitwy pod Arica (z Chile) i śmierci dowódcy płk. Francisco Bolognesi, 1880	Edukacja narodowa
Rosja, 1991	ONZ	22 sierpnia	Dekret z Prezydenta Rosji z 20.8.1994 o Święcie Flagi Narod. Fed. Rosyjskiej; barwy spopularyzował Car Aleksiej Romanow kazał podnosić bandery na jednostkach pływających Rosji; upamiętnił Traktat Petresburski z 1875 Cesarza Japonii z Carem Rosji.	Dzień flagi przypomina historię znaku zaszczytnego opisanego przez cara Piotra Wielkiego w 1699; powrót do flagi 22.8.1991 - Pucz w Moskwie z rola Jelcyna; proporcje flagi 2:3, zapis - Dekret z 11.12.1993; integracja obywateli wokół symboli narodowych
Santa Lucia, 1967	ONZ	1 marca	Brak danych	Forma popularyzowania państwa na rynku turyst.
Swaziland	ONZ	25 kwietnia	Brak danych	Edukacja narodowa
Tajlandia, 1917	ONZ	28 września	Brak danych	Edukacja narodowa
Turcja,1936	ONZ	5 czerwca	Brak danych	Edukacja naodowa
Turkmenistan , 1992	ONZ	19 lutego	DF nawiązuje do 19.2.1992, przyjęto wzór Flagi Narodowej, 1:2 modyfikacja wzoru z 1.2.1977	
Ukraina, 2008	ONZ	23 sierpnia	DF państwowej wzmacnia znak zaszczytny w oczach obywateli	Budowanie państwa obywatelskiego
Uzbekistan 1991	ONZ	11 października	Brak danych	Edukacja narodowa
Vanuatu	ONZ	12 marca	Brak danych	Popularyzowania państwa na rynku turystycznym

Wyspy Salomona, 1977	ONZ	18 listopada	Brak danych	Popularyzowania państwa na rynku turystycznym
Zair, 1971	ONZ	21 listopada	Brak danych	Edukacja narodowa
Republika Czuwaszka	nd	29 kwietnia	Dzień symboli Republiki Czuwaszkiej, Ust. 19.4.2004	Integracja obywateli z Republiką

Załącznik nr 2.

Organizacje flagoznawcze wspierające historię weksylologii i Dni Flagi.

1. Asociación Argentina de Vexilología (AAV), od 1988

25 de Mayo 276 PB Dpto. 4; 1824 LANÚS OESTE; Prowincja: de Buenos Aires; Argentyna
Portal internetowy: <http://www.vexilologia.net.ar>; publikacja: *Estandarte* (Spanish; od 1991)

2. Asociación Venezolana de Simbología (AVS), od 2001

Comandancia General de la Aviación; Fuerza Aérea Venezolana; División de Acervo Histórico; Departamento de Heráldica; Base Aérea Generalísimo Francisco de Miranda
Edificio 10 de Diciembre, Piso 3; Urbanización La Carota CARACAS, Distrito Federal; Wenezuela Portal internetowy: <http://www.venezimbol.s4u.org>

3. Associació Catalana de Vexil·lologia (ACV), od 1980

C/ Minería 17, 3r, 9ª; 08038 BARCELONA, Hiszpania
Portal internetowy: <http://www.vexiCAT.org> publikacja: *Vexil·la Catalana* od 1985

4. The Burgee Data Archives (BDA) działa od 1978; od 31.8.1993 - Canadian Flag Institute

117 Airdrie Rd; TORONTO ON M4G 1M6 Kanada
Publikacja: *The Private Signal* (English; nieregularnie; od 1996 Styczeń)

5. The Canadian Flag Association (CFA) L'Association canadienne de vexillologie ; od 1985

50 Heathfield Dr. TORONTO ON M1M 3B; Kanada
Portal internetowy: <http://www.flagscan.cjb.net>
Publikacja: *Flagscan* (ISSN 0833-1510; ang/fr; kwartalnik; od 1986; dodatki: *Banderin* (ISSN 1492-8256; ang; od 1999; *Dragonflags* (ISSN 1492-840X; ang; od 1999; *Ensign & Jack* (ISSN 1492-8477; ang; od 1998; *Flag City* (ISSN 1492-837X; ang; 1998; *Flagnaut* (ISSN 1492-8396; ang; od 1998; *Flagsam* (ISSN 1492-8388; ang; od 1998; *Heraldo; Ifulegi* (ISSN 1492-823X; ang; od 1998); *Pavillonnerie* (ISSN 1492-8248; fr.; od 1998)

6. Centre Belgo-Européen d'Études des Drapeaux (CEBED), od 1990

Clos de la Pasture, 6 ; 1340 OTTIGNIES-LOUVAIN-LA-NEUVE ; Belgia
Portal internetowy: <http://home.scarlet.be/michel.lupant/index-eng.html>
Publikacja: *Gaceta de Banderas* (Span/Fr/Eng; 8 x rocznie; od 1979, współpraca z Sociedad Española de Vexilología

7. Centro Italiano Studi Vessillologici (CISV), od 1972

Via Mammini, 66; 55100 LUCCA, Włochy
Portal internetowy: <http://www.cisv.it>; publikacja: *Vexilla Italica* (Italian; od 1974)

8. Centrum Flagi Ziemi (CFZ) Earth Flag Centre, od 1978

ul. Plakatowa 5; 02-793 WARSZAWA
Publikacja: *Weksyli@na: Biuletyn informacyjny rynku flagowo - heraldycznego* ISSN 1505-3784.

9. Česká vexilologická společnost o. s. (CVS), od 1972

Matůškova 14/796; 149 00 PRAHA 4 – Háje, Czechy
Portal internetowy: <http://www.web.uhk.cz/cvp/cvp>
publikacje: *Vexilologie* (ISSN 1211-2615; *Vexillological Letters* (Czech; nieregularnie 1976 to 1989) *Vexilokontakt* (Czech; nieregularnie; od 1989 współpraca z Støedisko Vexilologických Informací / Flag Data Centre); *Vexilokontakt - Special Issue* (Eng; od 1997 (współpraca z Støedisko Vexilologických Informací / Flag Data Centre); *Proceedings of the Czech National Congress on Vexillology*

- 10. Chesapeake Bay Flag Association (CBFA)**; od 1982
7045 Wolftree Ln. ROCKVILLE MD 20852-4354; USA
Portal internetowy: cbfa.vexillology.info
Obejmuje stany: Delaware, District of Columbia, Maryland, New Jersey, Pennsylvania, Virginia, West Virginia; Publikacja: *The Flagship* (Eng; od 1993)
- 11. Confederate States Vexillological Association (CSVA)**, od 2000
520 Oxford Blvd. Pittsburgh, PA 15243-1562; USA
Portal internetowy: http://www.csvex.org/stars_bars.html ; publikacja: *Stars and Bars* (ISSN 1535-6779; dostępny)
- 12. Deutsche Gesellschaft für Flaggenkunde e.V. (DGF)**, od 1995
Postfach 11 15; 28817 ACHIM, Niemcy
Portal internetowy: <http://www.flaggenkunde.de>
Publikacja: *Der Flaggenkurier* (ISSN 0949-6173); *DGF-Nachrichten* (German)
- 13. Flag Heritage Foundation (FHF)**, od 1971
P.O. Box 131 WINCHESTER MA 01890-013, USA
Publikacja: *The Standard*, nieregularnie; od 2002
- 14. The Flag Institute (FI)**, od 1971
38 Hill Street; Majfair LONDON W1J 5NS, Wielka Brytania
Portal internetowy: <http://www.flaginstitute.org>
Publikacje: *Flagmaster* (ISSN 0142-1271); od 1978; *Flag Institute Bulletin* (ISSN 0309-085X); *Flagmaster* (ISSN 0142-5129; kwartalnik od 1971 do 1975)
- 15. The Flag Research Center (FRC)**, od 1962
P.O. Box 580 WINCHESTER MA 01890-0880, USA
Portal internetowy: <http://www.flagresearchcenter.com>
Publikacje: *The Flag Bulletin* (ISSN 0015-3370; od 1961; *Flag Bulletin Newsletter / Courier de drapeau / Flaggenmitteilungen*, 1967 do 1973; *Flag Information Sources* 1970 to 1973; *The Vexillo-File*, nieregularnie; od 2002; *Flag Specification Sheets*, nieregularnie; od 1960; *Flag Data Archives* 1969 – 1975; *End of the Year Review*, od 1976; *News from the Vexillarium*, nieregularnie; od 1982
Flag Etiquette & Usage Standards (English; nieregularnie; od 1996; *FlagInform* (English; od 2001.
- 16. Flag Research Centre of Sri Lanka (FRCSL)**, od 1975
10 Mihindu Mw; Madakumbura PANADURA 12500, Sri Lanka
Publikacja: *Flag* (1982)
- 17. Flag Society of Australia Inc. (Flags Australia) (FSA)**, od 1983
P.O. Box 5245; PINWOOD VIC 3149, Australia
Portal internetowy: <http://www.flagsaustralia.com.au>
Publikacja: *Crux Australis* (ISSN 0814-5008; kwartalnik; od 1984)
- 18. Flags of the World (FOTW)**, od 1993
2 Gloosecap Terrace; WOLFVILLE NS B4P 1S7, Kanada
Portal internetowy: <http://www.flagspot.net>
Publikacja: *Flags of the World* website online <http://www.flagspot.net>
- 19. Fundación Centro Interdisciplinario de Estudios Culturales (CIDEC)**, od 1990
Paraguay 2068, P. 1 "B"; BUENOS AIRES, Argentyna
Portal internetowy: <http://www.funcidec.org.ar>
Publikacja: *Boletín CIDEC*, od 1992; *La Page Française*; *Anglo-American Journal* (English; od 1995); *C.I.D.E.C. en Acción: Boletín Informativo Virtual* (Spanish; od 2001)
- 20. Great Waters Association of Vexillology (GWAV)**; od 1991
7457 North Sheridan Road; CHICAGO IL 60626-6800, USA
Portal internetowy: <http://gwav.tripod.com>; publikacja: *FlaGWAVer, półrocznie*; od 1996
- 21. Heraldica Slovenica (HS)**, od 1991
Ribèe 57; 1281 KRESNICE, Slovenia

do 1995 organizacja jako: Slovenski Šeit - HGV Club (SS)

22. Heraldischer Verein "Zum Kleeblatt" von 1888 zu Hannover e.V. (HVK), od 1988

Berliner Straße 14 E; 30457 HANNOVER, Niemcy

Portal internetowy: <http://www.zum-kleeblatt.de>; publikacje: *Kleeblatt: Zeitschrift für Heraldik und verwandte Wissenschaften* (od 1984); *Jahrbuch—Heraldischer Verein "Zum Kleeblatt" von 1888 zu Hannover e.V.* (ISSN 0341-9908; rocznik, niem. od 1963)

23. The Heraldry and Vexilology Society of Malta (HAVSOM), od 1995

81 Marsaxlokk Road; ZEJTUN ZTN 05, Malta

Publikacja: *It-Tarka u 'l-Bandiera / The Shield and the Flag* (od 1996)

24. Hrvatskog grboslovno i zastavoslovno društvo (HGZD) Croatian Heraldic and Vexillologic Association, od 2006

Pazinska 50; 10110 ZAGREB, Chorwacja

Portal internetowy: <http://www.hgzd.hr>

Publikacja: *Grb i Zastava* (Croatian and English; semiannual; od 2006)

25. Indian Vexillological Association (IVA), od 2002

H. No: 7-3-412 Vijayanagar Colony; Road No: 2, Bi-pass Road; KHAMMAM - 507 002, India

26. Instytut Heraldyczno-Weksylologiczny (IHW); od 1997

ul. Turystyczna 70; 43-436 GÓRKI WIELKIE, Polska

Portal internetowy: http://www.pl.info.pl/IHW_WWW/index.php

Publikacja: *Flagi miast polskich* (od 2000)

27. Kevarzhe Vannielouriezh Vreizh (KVV) Soci t  Bretonne de Vexillologie; od 1996

B.P. 4427 ; 22044 SANT-BRIEG CEDEX 2 ; Breizh, Francja

Portal internetowy: <http://www.sbvex.org> i <http://drapeauxbretagne.canalblog.com>

Publikacja: *Ar Banniel* (ISSN 1274-5596; Breton, triannual;

28. Magyarorsz gi Z szlo T rsas g (MZT), od 1994

c/o L szlo Balogh; Ifj s g  tca 30; 2040 BUDA RS, W gry

Publikacja: *Z szl vil g / Flagworld* (Hungarian; w 2000 zmiana nazwy z Z szl kutat  Int zet (ZI); do 1997 Magyar Vexillol giai T rsas g / Hungarian Vexillological Association (HUVA)

29. Mauritius Buch Verlag GmbH (MBV), od 1991

Georgenstra e 2; Georgenplatz; 08056 ZWICKAU, Niemcy

30. National Flag Foundation (NFF), od 1968

Flag Plaza; 1275 Bedford Ave.; PITTSBURGH PA 15219-3699, USA

Portal internetowy: <http://www.americanflags.org>

Publikacje: *The New Constellation* (ISSN 1048-7980; 3 x w roku, od 1990); *Flag Plaza Standard* (ISSN 0882-2220; od 1970 do 1990); do 12.4.1972 pod nazw  Flag Plaza Foundation (FPF)

31. Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVvV); od 1966

Florijn 3; 2353 TN LEIDERDORP, Niderlandy

Portal internetowy: <http://home.planet.nl/~marksens/nvvv>

Publikacja: *Vexilla Nostra* (ISSN 1382-2497; 1966-1998); *Vlaggent-dschrift Vexilla Nostra*, od 1999

32. New England Vexillological Association (NEVA), od 1991

34 Brave Boat Harbor Rd.; YORK ME 03909-5027, USA

Portal internetowy: <http://www.midcoast.com/~martucci/neva>

Publikacja: *New England Journal of Vexillology*, od 1995

33. New Zealand Flag Association (NZFA), od 1994

189 Williams Street, Kaiapoi, CANTERBURY 8252, Nowa Zelandia

Publikacja: *Masthead* (ISSN 1173-1850; English; od 1994)

Do 2.6.1999 - The Flag Association of New Zealand / Te Roopu Haki Matua o Aotearoa (FANZ)

34. Nihon Kishougaku Kyokai (JAVA) Japanese Vexillological Association, od 2000

4-19-7, Tsukushino, Machida-shi, TOKYO 194-0001, Japonia

35. Nordisk Flagselskap (NF) Nordisk Flagselskab Nordiska Flagsällskapet Norræna, Fánafélagið Pohjoismaiden Lippuseura, od 1973

Flagmore Oy, Kankaantie 4, 36720 AITOO, Finlandia

Portal internetowy: <http://www.nordicflagsociety.org>

Publikacje: *Nordisk Flaggkontakt* (ISSN 0109-7539; od 1984 jako *Nordisk Flaggkontakt*)

Nordisk Flagskrift (ISSN 0108-7916; Dania; 1975 do 1991); Nordisk Flagselskap (Norwegia), Nordisk Flagselskab (Dania), Nordiska Flagsällskapet (Szwecja), Norræna Fánafélagið (Islandia), Pohjoismaiden Lippuseura (Finlandia)

36. North American Vexillological Association (NAVA), od 1967

1977 N. Olden Ave. Ext., PMB 225; TRENTON NJ 08618-2193, USA

Portal internetowy: <http://www.nava.org>

Publikacja: *NAVA News* (ISSN 1053-3338; quarterly; od 1967); *Raven: A Journal of Vexillology* (ISSN 1071-0043; od 1994); *NAVA Yearbook*; 1973 do 1983); *NAVA Handbook, ang*; 1986 i 1989

37. Partioheraldikot r.y. (PH), od 1972

Retkeilijänkatu 10 B 19; 00980 HELSINKI, Finlandia

Portal internetowy: <http://heraldikot.partio.net>

Publikacja: *Liehuvat Värity* (ISSN 0357-1432; fin. kwartalnik od 1970)

38. Polskie Towarzystwo Weksylogiczne (PTW), od 1992

ul. Ziółowa 7; 03-021 WARSZAWA

Portal internetowy: <http://www.weksylogia.pl/htdocs/main.php> Publikacja: *Flaga*, od 1999

39. Russian Centre of Vexillology and Heraldry (RCVH), od 1975

P.O. Box 20; ENGELS 413111, Rosja

Portal internetowy: <http://www.russevex.org>

Publikacje: *The Flag, ros.* 1976 do 1977; ros i ang. od 2003

Do września 1991 - Volga Vexillology Club (VVC)

40. Schweizerische Gesellschaft für Fahnen- und Flaggenkunde (SSV), od 1969

Société Suisse de Vexillologie, Società Svizzera di Vessillologia

Flurweg 43; 3052 ZOLLIKOFEN, Szwajcaria

Portal internetowy: <http://atlasgeo.span.ch/ssv/index.htm>

Publikacja: *Vexilla Helvetica*, od 1969, fr.i niem.

41. Sociedad Española de Vexilología (SEV), od 1977

Carretera de Loeches, 13-D, 4º-C; 28850 TORREJÓN DE ARDOZ (Madrid), Hiszpania

Portal internetowy: <http://www.vexilologia.org/>

Publikacje: *Banderas* (ISSN 0213-0955; hiszp. kwartalnik od 1979

Gaceta de Banderas (hiszp. fr. ang. od 1979 z Centre Belgo-Européen d'Études des Drapeaux.

42. Societas Vexillologica Belgica (SVB), od 1977

Rue St. Bernard 76, bte. 11; 1060 BRUXELLES, Belgia

Publikacje: *Vexilla Belgica* (ISSN 0772-3261; rocznik wielojęzyczny od 1977 do 1993)

Vexillinfo (ISSN 0772-3253; multilingual; nieregularnie; 1980 to 1990)

43. Societatea de Genealogie, Heraldică și Arhivistică "Paul Gore" (SGHAPG), od 1997

Of. p. 68, C. p. 2161; MD-2068 CHIȘINĂU, Mołdowa

44. Societatea Română de Vexilologie (SRV); od 1998

Facultatea de Arhivistică; Bd. Iuliu Maniu, nr. 69 A; 061087, Sector 6, BUCUREȘTI, Rumunia

Publikacja: *Societatea Română de Vexilologie, rocznik* od 1998)

45. Société française de vexillologie (SFV), od 1985

5 rue des Parclairs ; 94170 LE PERREUX, Francja

Publikacje: *Franciae Vexilla* (ISSN 1270-0096; kw. od 1996 ; *Emblèmes et pavillons* (ISSN 0769-7864; kw. (1985-1996); *Annuaire de la Société française de vexillologie* (ISSN 0981-2180; w 1986

46. Southern African Vexillological Association (SAVA), od 1990

P.O. Box 836; 2123 PINEGOWRIE, RPA

Obejmuje: Angola, Botswana, Lesotho, Madagascar, Malawi, Mozambik, Namibia, RPA, Swaziland, Zambia, Zimbabwe

Publikacje: *SAVA Journal* od 1992; *SAVA Newsletter*, od 1991

47. Středisko Vexilologických Informací (SVI) Flag Data Centre, od 1994

Havlíčkova 294; 500 02 HRADEC KRÁLOVÉ, Czechy

Portal internetowy: <http://web.uhk.cz/cvp/fdc/fdc.htm>

Publikacje: *Vexilokontakt* (Czech; nieregularnie; od 1989 (razem z Vexilologický Klub, *vexiINFO* , od 1994; *Vexilologický lexikon* , od 1996

48. Tumbling Waters Museum of Flags (TWMF), od 1974

P.O. Box 2 ; MONTGOMERY AL 36101-0002, USA

Portal internetowy: http://www.flagsbyatlantis.com/tumbling_waters_museum_of_flags.htm

Publikacja: *Flags*, ang; 1975 - 1978

49. Ukrayins'ke Heral'dychnе Тovarystvo The Ukrainian Heraldry Society (UHT), od 1990

P.O. Box 1569; 79013 L'VIV, Ukraina

Portal internetowy: <http://uht.org.ua>

Publikacje: *Çiâê (Znak)* (ang. *The Sign*) wersja ukraińska od 1993

50. Västra Sveriges Heraldiska Sällskap (VSHS) od 1960

Förtroligheten 4; 412 70 GÖTEBORG, Szwecja

Publikacja: *Meddelande från VSHS*; nieregularnie

51. Vexillological Association of the State of Texas (VAST), od 1991

504 Branard St. HOUSTON TX 77006-5018, USA

Portal internetowy: <http://www.texflags.org>

Publikacja: *VAST News* (ISSN 1531-1783; ang; nieregularnie; od 2001)

52. World Vexillological Research Institute (WVRI), od 1992

Sklenská 35; 198 00 PRAHA 9, Czechy

Publikacja: *Flaggen, Wappen und Siegel* (ISSN 0948-3748; niem. od 1986; od 1992 WVRI współpracuje z *Das Flaggenkabinett Berlin*